

Forsøgsordning med befordring af mennesker med demensdiagnose – Evaluering af ordningens udmøntning, anvendelse samt betydning for målgruppen og deres pårørende

Hovedresultater

Hovedresultater

Sundhedsstyrelsen udmøntede i perioden 2018-2021 en befordringspulje målrettet borgere med let-moderat demens. Ordningens formål var at give personer med demens mulighed for befordring samt ledsagelse til sociale aktiviteter og fritidsaktiviteter samt at vurdere efterspørgsel og forventede omkostninger ved en national udbredelse. Der deltog 10 kommuner i puljen, og evalueringen fandt bl.a., at langt færre borgere end forventet havde anvendt forsøgsordningen. Det blev vurderet, at covid-19 var en væsentlig årsag til dette, samt at udvidet mulighed for at gøre brug af kommunal ledsagelse kunne være et middel til at nå flere borgere.

For at få et bedre beslutningsgrundlag for en evt. udbredelse er der i regi af Social- og Boligstyrelsen udmøntet en tilsvarende befordringspulje i perioden 2024-2026 for at se, hvordan udmøntning og anvendelse tager sig ud i en situation uden covid-19. Til ordningen er samtidig tilføjet udvidet mulighed for kommunal ledsagelse samt et øget fokus på inddragelse af borgere, pårørende og civilsamfund. Fem kommuner har fået midler fra puljen, og heraf er to gengangere fra den første pulje.

VIVEs evaluering undersøger med afsæt i de fem puljekommuner, hvordan forsøgsordningen med befordring for mennesker med en demensdiagnose virker i en situation uden covid-19, samt hvilken betydning det har, at kommunerne har fået udvidet mulighed for at tilbyde ledsagelse til kørsel og aktiviteter.

Resultater

Et relevant tilbud, der opleves virksomt

Evalueringen finder på linje med den første befordringspulje, at muligheden for befordring til fritidsaktiviteter mv. fremstår relevant og værdsat for de borgere, der har behovet og motivationen til at takke ja. Både fagpersoner, interviewede borgere og pårørende vurderer, at hjælpen til befordring for de borgere, der nås, understøtter målsætningerne om at bevare et aktivt liv, forebygge funktionstab og give mulighed for aflastning af pårørende. Med det afsæt er der på tværs af interviews et ønske om, at personer med let-moderat demens også fremadrettet har mulighed for at benytte en kommunal befordringsordning på linje med personer, der har bevægelses- og synshandikap.

Målgruppen er sværere at nå end forventet, og demenskoordinatorerne er centrale

Evalueringen genfinder, at den tænkte målgruppe af borgere med let-moderat demens, hvor tilbud om befordring på samme tid er relevant, og hvor borgeren takker ja, er sværere at nå end forventet – også i en situation uden covid-19.

De kommunale demenskoordinatorer fremstår i alle puljekommunerne som nøglepersoner i forhold til at lykkes med opsporing og inklusion af borgere. Demenskoordinatorernes faglige viden om målgruppen samt deres erfaring med at motivere personer med demens til at tage imod støtte – ofte i samarbejde med de pårørende – fremstår som en vigtig indgang til ordningen. Enkel inklusion baseret på tilstedeværelse af demensdiagnosen og et ønske om at få hjælp til befordring fremstår i den forbindelse som et tilstrækkeligt inklusionskriterie.

Information og inddragelse af borgere, pårørende og civilsamfund

Kommunernes fokus på inddragelse af borgere, pårørende og civilsamfund adskiller sig ikke væsentligt med tilgangen i den første befordringspulje. De aktiviteter, der har været, er primært baseret på fx møder og interviews, hvor målgruppen og civilsamsfundsaktører har haft mulighed for at bidrage med input til at kvalificere udmøntning af ordningen.

Læringen fra den ene puljekommune, der har forsøgt sig med et egentligt partnerskab med frivillige fra Ældresagen, er, at det er vigtigt at gennemtænke og modne projekt og samarbejde grundigt før opstart. I et fremadrettet perspektiv ses også et behov for at forankre civilsamfundssamarbejdet mere entydigt hos dedikerede frivillighedscoordinatorer eller lignende. Dette vurderes at kunne bidrage til større ekspertise i forhold til at sikre relationsdannelse, forventningsafstemning og indsatser, hvor der er bedre sammenhæng mellem målsætninger, virkemidler og målgruppens behov.

Efterspørgslen på kommunal ledsagelse er lav

Evalueringen finder på linje med den første befordringspulje, at efterspørgslen på kommunal ledsagelse er meget lille, hvis ikke der gøres en særlig indsats for at nå målgruppen. Erfaringerne fra den ene puljekommune, der har prioriteret at være opsøgende og have en vedholdende tilgang, viser, at det er muligt at lykkes med ledsagelse – og i højere grad nå enlige med demens. Det fremgår samtidig, at typen af aktiviteter, der ledsages til, har været bredere end beskrevet i puljeopslaget og inkluderer fx hukkommelsesudflugter, indkøb og lægebesøg, mens omkostningerne på 1.656 kr. pr. leveret ledsagertime er betragtelige.

Demensvenlig udmøntning er afgørende for at nå målgruppen

På tværs af alle puljekommunerne fremstår hjælp til at blive tilmeldt, nem bestilling via telefon og automatiske betalingsløsninger som væsentlige elementer i at sikre en demensvenlig udmøntning af befordringsordningerne. Hertil kommer punktlighed i afhentning, chauffører, der har viden om demens, henter borgeren i egen bolig og hjælper med eksempelvis at komme i overtøjet samt at huske at få låst døren som væsentlige tryghedsskabende elementer.

Forventede omkostninger ved udbredelse

Evalueringsens tre scenarieberegninger for en udbredelse af befordringsordningen til landsplan viser et spænd fra 20 mio. kr. årligt til 39,2 mio. kr. årligt, alt efter hvor stor en andel af målgruppen der antages at anvende ordningen, samt hvor meget og hvor langt borgerne kører. Antagelserne tager afsæt i erfaringerne fra puljekommunerne og inkluderer administrative omkostninger og kørselsomkostninger.

I scenarieberegningerne er ikke medtaget omkostninger til ledsagelse. Afsættet er, at efterspørgslen (jf. de nu to puljeevalueringer) må forventes at være minimal, medmindre kommunerne tilvælger en aktivt opsøgende tilgang til borgerne. Hvis en sådan tilgang til kommunal ledsagelse tilvælges, indikerer erfaringerne fra Svendborg, at dette vil øge omkostninger og ressourcebehov markant.

Anbefalinger

Videreførelse kan med fordel tage afsæt i eksisterende tilbud om Flextrafik

En evt. videreførelse af befordringsordningen kan med fordel udmøntes med et serviceniveau og en tilgang til administration, der ligger op ad de rammer, der gælder for Flextrafik til personer med bevægelses- og synshandicap. En sådan udbredelse vil kunne adressere den ulighed i adgang til befordring, som mennesker med let-moderat demens og nedsat mobilitet aktuelt har sammenlignet med mennesker med fysisk begrundede mobilitetsudfordringer. Et afsæt i den eksisterende praksis vil samtidig kunne medvirke til at mindske administrationsomkostningerne samt understøtte en helhedsvurdering af borgerens behov.

De eksisterende rammer med 104 årlige ture fremstår for langt de fleste borgere i puljeprojekterne som tilstrækkeligt, men det kan overvejes at give mulighed for flere ture til de borgere, der er relativt tidligt i sygdomsforløbet og deltager i flere faste ugentligt aktiviteter.

Demenskoordinatorer som indgang og fokus på demensvenlig udmøntning

Ved en evt. videreførelse af ordningen fremstår det vigtigt at tage afsæt i, at demenskoordinatorer fungerer som indgang og hjælp til at blive tilmeldt ordningen. Hertil vil det være vigtigt at prioritere en demensvenlig udmøntning, hvor:

- det er enkelt at anvende ordningen, samt at betaling så vidt muligt sker automatisk via månedlige opkrævninger eller betalingsservice
- chauffører med kendskab til demens, der henter borgeren i egen bolig og hjælper dem ud af døren, er et vigtigt element i forhold til at sikre tryghed for borgerne
- der er fokus på punktlighed og kommunikation om tidspunkter for afhentning, der er tilpasset den enkelte borgers situation.

Kommunal ledsagelse er relevant for en lille del af målgruppen

Efterspørgslen på kommunal ledsagelse baseret på, at borger eller pårørende selv skal opsøge muligheden, er meget lille, men relevant for enkelte borgere. Hvis det besluttes at videreføre ordningen, kan det derfor være en fordel, hvis demenskoordinatorerne har mulighed for at tilbyde dette, når det er relevant.

En evt. videreførelse af befordringsordningen, der inkluderer et aktivt fokus på opsporing og motivation af borgerne i målgruppen, vil kræve væsentlige ressourcer, som jf. puljekommunernes erfaringer ikke ser ud til at matche opnåede resultater.

Evalueringens datagrundlag består af:

- Statusmøder vedrørende organisering og resultater med de fem puljekommuner
- En times online gruppeinterviews med i alt 18 projektdeltagere fra de fem puljekommuner gennemført i perioden december 2025-januar 2026
- Data indhentet fra de fem puljekommuner om anvendelse, økonomi og implementering (indhentet januar 2026)
- 11 onlineinterviews med hhv. 6 personer med demens og 11 pårørende (interviews af 30-45 minutters varighed i perioden december 2025-januar 2026)
- Projektansøgninger og øvrigt tilsendt skriftligt materiale.

Hovedresultater: Forsøgsordning med befordring af mennesker med demensdiagnose – Evaluering af ordningens udmøntning, anvendelse samt betydning for målgruppen og deres pårørende

VIVE/2026

HR_304049